



Priloga: Rzd-01-21-00019-01

Datum: 10.5.2021

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00091**

Ime enote: **Skok čez kožo**

Sinonimi imena enote:

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **šege in navade**

Podzvrsti:

delovne šege, praznovanja

Tipološka gesla:

rudarstvo, sprejem novincev

Kratek opis:

Skok čez kožo je rudarska šega, s katero novinci vstopajo v rudarski poklic. Običajno jo izvedejo ob koncu šolanja v sklopu rudarskega praznika. Novinec s skokom čez kožo simbolično preskoči rudniški jašek, dobi svojega botra in se zaobljubi poklicu.

Opis:

Skok čez kožo je rudarska šega, s katero novinci vstopajo v rudarski poklic. Sprejem novincev med starejše kolege, ki je včasih potekal v rudnikih in premogovnikih, se je nato v prvi polovici 18. stoletja prenesel na takrat ustanovljene rudarske šole. Najstarejši zapis omenja rudarsko šolo na Slovaškem (Banská Štiavnica), pozneje pa se je šega prenesla še na druge rudarske šole po habsburški monarhiji. Danes skok čez kožo organizirajo vsako leto v Velenju, vsako drugo leto na Naravoslovnotehniški fakulteti v Ljubljani, občasno pa tudi v krajih, ki so povezani z rudarstvom in premogovništvom (npr. v Mežici in Grižah, kjer je nekdanje deloval premogovnik Zabukovica - Liboje). Šega je še danes prisotna na prireditvah, organiziranih večinoma ob rudarskem prazniku, ko slovenski rudarji obeležujejo spomin na petdnevno gladovno stavko, ki so jo 3. julija 1934 začeli zasavski rudarji.

Nekdaj zahteven preizkus novincev, ki je pokazal, ali so ti primerni za delo s starejšimi kolegi, se je ohranil na simbolni ravni skoka čez kožo in domnevno nadomestil starejši obred skoka preko rudniškega jaška (šahta), ko so ti postali preširoki. Ker je bila koža specifični del opreme v rudarskem poklicu, je postala tudi zaščitni znak rudarjev, častni simbol in del slavnostne nošnje. Gre za urezan kos usnja, ki so ga rudarji nosili kot zaščito pred vlago in hladom pri sedečih opravilih ter za zaščito oblačil pri drčanju po nagnjenih jamskih predelih.

V sklopu dogodka ob koncu šolanja, ki obsega skok čez kožo – usnjen rudarski predpasnik, starejši kolegi v svoje vrste sprejmejo mlajše kolege – dijake in študente zaključnih letnikov. 'Skakalci', oblečeni v svečane rudarske uniforme, pridejo na sprejem v koloni (kot spomin na ozke jamske hodnike). Skok opravijo tako, da stopijo na sode, pred katerimi dva starejša člana skupnosti držita kožo. Pred skokom čez kožo povedo svoje podatke (t. i. 'generalije') ter geslo, ki je lahko njihov življenjski moto ali dovtip, ter odgovorijo na morebitna vprašanja vodje

ceremoniala. Nato spijejo vrček piva in s soda skočijo k svojemu botru. Ob zaključku dogodka mladi rudarji podajo še svečano zaobljubo, da bodo pošteno opravljali svoj poklic in spoštovali tradicijo stanu, ter skupaj nazdravijo svojemu novemu stanu.

Prvič se skok čez kožo omenja v 16. stoletju na Slovaškem, v rudarskem okolju Banske Štiavnice. V Slovenijo so skok čez kožo po koncu prve svetovne vojne in razpadu avstro-ogrske države prinesli študenti rudarstva iz dotedanjih krajev študija. Prvi skok čez kožo je bil organiziran leta 1923 na oddelku za montanistiko novoustanovljene Univerze v Ljubljani.

Datacija:

prva četrtina 20. stol., 1923

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **VELENJE (VELENJE)**

Opis lokacije:

Velenje, Ljubljana in drugi kraji povezani z rudarstvom in premogovništvom

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **508980** X: **135660**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00091.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Aleksander Kavčnik, 2014



6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Javni zavod Muzej Velenje**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Tradicija šege skok čez kožo je z rudarstvom v Sloveniji močno povezana, saj je bila med slovenskimi študenti rudarstva globoko zasidrana, še preden je bilo pri nas osnovano izobraževanje na področju rudarstva. Z začetkom izobraževanja so šego začeli izvajati tudi v različnih slovenskih krajih. Do danes se je ohranila kot dogodek, ki je globoko zakoreninjen v lokalnih skupnostih, povezanih s tradicijo rudarstva. Dogodka se vsakokrat udeleži veliko obiskovalcev, to priča o njegovi pomembnosti v lokalnem okolju.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **10.5.2021**

Št.: **Rzd-01-21-00019-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-21-00019-11-01

Datum: 10.5.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00091**

Ime enote: **Skok čez kožo**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **253**

Premogovnik Velenje d. o. o.

Partizanska cesta 78, 3320 Velenje

<https://www.rlv.si/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

V Velenju skok čez kožo organizirajo v sklopu rudarskega praznika 3. julija, in sicer že od leta 1961. Tistega leta je šolanje zaključila prva generacija tedanje Industrijske rudarske šole, ustanovljene leta 1958. Skok čez kožo organizira Premogovnik Velenje v sodelovanju s Šolskim centrom Velenje.

Dogodek poteka na Mestnem stadionu ob Velenjskem jezeru, rudarska parada pa krene proti stadionu izpred Doma kulture Velenje v središču mesta. V rudarski paradi od prvega skoka sodeluje tudi rudarska godba. Na čelu novincev je njihov vodja, ki 'skakalce' pripravlja na dogodek. Vsi udeleženci so oblečeni v slovesne rudarske uniforme, skok čez kožo pa na prizorišču dogajanja vodi vodja ceremoniala. Ta predstavi tradicijo skoka ter z osrednjim govornikom napove začetek dogajanja, rudarska godba pa zaigra velenjsko himno Graditeljem Velenja. Vodja ceremoniala nato izmed izkušenih rudarjev imenuje 'organe' skoka: starešine in botre, ki so izkušnje skoka čez kožo že opravili. Starešine, ki držijo kožo, nosijo lente, botri pa naj bi novincem stali ob strani tako pri delu kot v drugih življenjskih okoliščinah. Skok se opravi z lesenega soda za pivo, pred katerim dve starešini držita napeto rudarsko kožo. Najprej skok čez kožo opravijo botri, za njimi pa skočijo čez kožo še novinci. Pred skokom skakalci povedo svoje generalije in moto, spijejo vrček piva ter s soda skočijo preko kože. Po skoku novincem na prsi pripnejo nageljne in značke, sledi prisega rudarskemu stanu, vodja ceremoniala pa dogodek skoka čez kožo zaključi z besedami: 'Zdaj niste več zelenci, postali ste rudarji. Nazdravljam vam, ki boste z nami šli v korak, nazdravljam tebi, rudar, ki temnih si globin postal junak. Dvignimo vrče, nazdravimo na srečo. Naj živi nam večno naš rudarski SREČNO!' Dogodek ob skoku, na katerem se igrajo in pojejo rudarska himna in druge rudarske pesmi, se zaključi z druženjem.

Sestavni del skoka je bila tudi predaja ključa in svetilke kot simbolov rudarske šole mlajši generaciji, ki jo je danes zamenjala razglasitev najboljših petih dijakov v generaciji. Od leta 1994 je del velenjskega skoka čez kožo tudi t. i. častni skok, pri katerem skok čez kožo opravijo vidnejši predstavniki različnih področij javnega ali političnega življenja.

Status: **aktiven nosilec**

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **VELENJE (VELENJE)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **505400**

X: **136175**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00253.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Aleksander Kavčnik, 2014



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **10.5.2021**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00019-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-21-00019-11-02

Datum: 10.5.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00091**

Ime enote: **Skok čez kožo**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: Identifikacija nosilca: **254**

**Šolski center Velenje – Šola za strojništvo, geotehniko in okolje
Trg mladosti 3, 3320 Velenje**

<https://ssgo.scv.si/sl/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

V Velenju je skok čez kožo v sklopu rudarskega praznika 3. julija organiziran od leta 1961. Tedaj je šolanje zaključila prva generacija tedanje Industrijske rudarske šole, ustanovljene leta 1958. Skok čez kožo organizira Šolski center Velenje v sodelovanju s Premogovnikom Velenje.

Dogodek poteka na Mestnem stadionu ob Velenjskem jezeru, rudarska parada pa krene proti stadionu izpred Doma kulture Velenje v središču mesta. V rudarski paradi od prvega skoka sodeluje tudi rudarska godba. Na čelu novincev je njihov vodja, ki 'skakalce' tudi pripravlja na dogodek. Vsi udeleženci dogodka so oblečeni v slovesne rudarske uniforme, skok čez kožo pa na prizorišču dogajanja vodi vodja ceremoniala. Ta predstavi tradicijo skoka ter z osrednjim govornikom napove začetek dogajanja, rudarska godba pa zaigra velenjsko himno Graditeljem Velenja. Vodja ceremoniala nato izmed izkušenih rudarjev imenuje 'organe' skoka: starešine in botre, ki so izkušnjo skoka čez kožo opravili že pred leti. Starešine, ki držijo kožo, nosijo lente, botri pa naj bi novincem stali ob strani tako pri delu kot v drugih življenjskih okoliščinah. Skok se opravi z lesenega sode za pivo, pred katerim dve starešini držita napeto rudarsko kožo. Najprej skok čez kožo opravijo botri, za njimi pa skočijo čez kožo še novinci. Pred skokom skakalci povedo svoje generalije in moto, spijejo vrček piva ter s sode skočijo preko kože. Po skoku novincem na prsi pripnejo nageljne in značke, sledi prisega rudarskemu stanu, vodja ceremoniala pa dogodek ob skoku čez kožo zaključi z besedami: 'Zdaj niste več zelenci, postali ste rudarji. Nazdravljam vam, ki boste z nami šli v korak, nazdravljam tebi, rudar, ki temnih si globin postal junak. Dvignimo vrče, nazdravimo na srečo. Naj živi nam večno naš rudarski SREČNO!' Dogodek ob skoku, na katerem se igrajo in pojejo rudarska himna in druge rudarske pesmi, se zaključi z rudarskim druženjem.

Sestavni del skoka je bila tudi predaja ključa in svetilke kot simbolov rudarske šole mlajši generaciji, ki jo je danes zamenjala razglasitev najboljših petih dijakov v generaciji. Od leta 1994 je del velenjskega skoka čez kožo tudi t. i. častni skok, pri katerem skok čez kožo opravijo vidnejši predstavniki različnih področij javnega ali političnega življenja.

Status: **aktiven nosilec**

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **VELENJE (VELENJE)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **509112**

X: **135302**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00254.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Jure Kodrun, 2015



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **10.5.2021**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00019-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-21-00019-11-03

Datum: 10.5.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00091**

Ime enote: **Skok čez kožo**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: **Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta** Identifikacija nosilca: **255**

Aškerčeva cesta 12, 1000 Ljubljana

<https://www.ntf.uni-lj.si/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Dogodek Skok čez kožo vsako drugo leto prirejajo študentke in študenti Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani z oddelkov za geotehnologijo, rudarstvo in okolje, materiale in metalurgijo ter geologijo.

Skok čez kožo poteka na fakulteti, slavnostni del pa v Grand hotelu Union. Akterji skoka so študenti zaključnih letnikov in absolventov, oblečeni v slavnostne rudarske uniforme z rudarsko svetilko (opremo si navadno izposodijo v premogovniku Velenje). Skok čez kožo vodi prezidij s svojo zasedbo: člani so brucmajor, dva kontrapika, levo in desno omizje, kantor, dva častna prezidija in častni gostje. Skok čez kožo najprej demonstrira brucmajor, ki nastopa kot vodja skupine skakalcev. Na povelje stopi na sodček, pove svoje podatke in moto, odgovori na postavljeno vprašanje, spiije vrček piva ter skoči čez kožo, ki jo napeto pred sodčkom držita dva častna prezidija. Za njim skok ponovijo še skakalci, ki skočijo k svojemu botru, prezidij, najvišja oblast pri skoku čez kožo, pa nato razglasi njihov sprejem v družino montanistov. Botri so starejši kolegi, ki so skok že opravili ter obenem skrbijo za njihovo strokovno rast in jim stojijo ob strani. Skakalci se zaobljubijo, da bodo spoštovali tradicijo stanu in da bodo svoj poklic opravljali vestno in pošteno. Med prireditvijo se pojejo pesmi, med drugim rudarska himna Stan rudarski ter Gaudeamus Igitur. Na koncu izpeljejo še častni skok, pri katerem čez kožo skoči znana in vplivna oseba. Gostje skoka čez kožo so tudi tuji študenti z nekaterih univerz, ki izvajajo podobne programe.

Skok čez kožo so na ljubljanski fakulteti prvič organizirali leta 1923. Tedaj je potekal na začetku šolskega leta kot sprejem brucev med študente, povezali pa so ga tudi s 4. decembrom, praznikom sv. Barbare. Do začetka vojne so na oddelku za rudarstvo in plavžarstvo (fužinarstvo) na tedanji ljubljanski Tehniški fakulteti izvedli 11 skokov.

Tradicija je bila med drugo svetovno vojno prekinjena, leta 1951 pa so dogodek obnovili z 12. skokom čez kožo. Sedaj poteka ob zaključku šolskega leta.

Status: **aktiven nosilec**

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LJUBLJANA (LJUBLJANA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **461501**

X: **100441**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00255.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Samo Brbre, 2019



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **10.5.2021**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00019-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI